

SERWIS INFORMACYJNY BIBLIOTEKI GDAŃSKIEJ

/ 21 czerwca, poniedziałek, godz. 11.00

/ wydarzenie online: FB PAN Biblioteka Gdańska i YouTube PAN Biblioteka Gdańska

dr hab. Jacek Friedrich, dyrektor Muzeum Narodowego w Gdańsku

Spotykamy się tutaj z okazji 425 rocznicy Biblioteki Gdańskiej,

niegdyś Biblioteki Senatu,

dziś Biblioteki Gdańskiej PAN, Polskiej Akademii Nauk.

Niezwykłego miejsca, które tutaj [przy ul. Wałowej]

znalazło gościnę dopiero na początku XX wieku,

ale wcześniej przez wiele stuleci, mniej więcej dwa i pół,

mieściło się w klasztorze pofranciszkańskim,

w którym dziś mieści się Muzeum Narodowe w Gdańsku,

którym z kolei mam wielki zaszczyt kierować.

Dlatego pewnie tutaj do Państwa przemawiam.

Ale nie tylko dlatego, także dlatego, że to miejsce

jest częścią mojej biografii zawodowej, naukowej.

Spędziłem tutaj setki godzin,

czytając stare roczniki lokalnej prasy,

gdy przygotowywałem swoją rozprawę doktorską.

Miejsce, w którym można było spotkać

prawie wszystkich historyków, historyków sztuki,

badaczy dawnego Gdańska.

To było nieformalne miejsce spotkań.

Do dzisiaj z ogromnym sentymentem wspominam

tych wszystkich wielkich profesorów,

których tylko oglądałem,

nawet nie miałem śmiałości pewnie do nich zagadać.

Profesora Edmunda Kotarskiego, profesora Andrzeja Grotha.

Potem już z młodszego pokolenia kolegów,

dziś na ogół profesorów –

Edmunda Kizika, Dariusza Kaczora, Ewę i Wojciecha Szymańskich...

Toruńskich kolegów, którzy tu przyjeżdżali.

Kasię Cieślak, niezrównaną, niezyczącą już niestety badaczkę.

To rzeczywiście była niezwykła frajda

być częścią tego wszystkiego.

A ja szczególnie dużym sentymentem darzę spotkania,
właściwie wtedy bez rozmów, z Peterem Oliverem Loewem.
Obaj wtedy przygotowywaliśmy nasze rozprawy doktorskie,
byliśmy bardzo młodymi badaczami
i tak siedzieliśmy te dziesiątki, setki godzin stolik w stolik w czytelni.
Pewnie dzisiaj, jakbyśmy się spotkali,
to tamte czasy młodości, zawodowej aktywności
wspominalibyśmy z ogromną, ogromną czułością.
To miejsce wspaniałe, miejsce ważnych spraw,
ale także część biografii bardzo wielu z nas.

*

dr Anna Walczak, dyrektor PAN Biblioteki Gdańskiej

Szanowni Państwo, witam serdecznie,
tak jak wita się urodzinowych, oczekiwanych gości.
Oto Biblioteka Gdańska,
dzisiaj będąca w strukturach Polskiej Akademii Nauk,
świętuje swoje niezwykle urodziny –
425 lat nieprzerwanego istnienia.
W czerwcu 1596 roku,
gdy królem Rzeczypospolitej: Korony i Litwy,
Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
był Zygmunt III Waza,
ówczesna Rada Miasta Gdańska, czyli Senatu Gdańska,
podjęła niezwykłą decyzję.
Podjęła decyzję o powołaniu do życia Biblioteki Senatu Gdańskiego.
My jesteśmy kontynuatorami tamtej instytucji.
Podwaliną pod tę bibliotekę z końca XVI wieku
była niezwykła kolekcja, której właścicielem był włoski arystokrata –
markiz Giovanni Bernardino Bonifacio.
Księgozbiór ocalał z morskiej katastrofy u wybrzeży Gdańska.
Do dzisiaj jesteśmy w jego posiadaniu.

Przez wieki gromadzone zbiory
osiągnęły już liczbę ponad miliona jednostek inwentarzowych.
To nie są tylko rękopiśmienne czy drukowane księgi, książki.

To również takie obiekty,
które nie zawsze kojarzą się z kolekcją biblioteczną,
to są mapy, obrazy, grafiki, fotografie,
muzykalia, dokumenty życia społecznego.
Można by chyba więcej jeszcze wymienić,
choćby wśród numizmatów
kolekcję pochodzącą z mennicy gdańskiej. I tak dalej.
Przed wszystkim jednak są to zbiory dotyczące Gdańska,
dziejów Gdańska. Naprawdę nie wyobrażam sobie
czy to uczelnianego profesora,
czy przysłowiowego Kowalskiego
interesującego się dziejami naszego miasta,
by tutaj nie poczuł, że jest u źródła.
Szanowni Państwo, początkowo planowaliśmy,
że obchody jubileuszowe rozłożymy na ten bieżący 2021 rok.
Warunki pandemiczne spowodowały,
że podjęliśmy inną decyzję – wierzę, że lepszą –
obchody jubileuszowe zaplanowaliśmy
od czerwca 2021 roku do czerwca 2022 roku.
Naprawdę nie spodziewałam się,
że tyle osób i tyle instytucji wspomogą nas w tych uroczystościach.
Wszystkim serdecznie, szczerze, służbowo i od serca dziękuję.
Jednakże szczególne podziękowania
kieruję pod adresem Urzędu Miejskiego w Gdańsku.
Pani Prezydent, dziękuję Pani i jej współpracownikom.

*

Aleksandra Dulkiewicz, prezydent Gdańska

Trudno uwierzyć, że pomimo wojen,
pożarów, konfliktów, wielokrotnych zmian władzy,
księgozbiór Biblioteki Gdańskiej przetrwał 425 lat.
Dziś za żadne pieniądze świata i w żadnym antykwariacie
nie moglibyśmy nabyć zbiorów gromadzonych tutaj przez wieki.
Wspomnijmy dzisiaj życzliwie tych,
którzy zapoczątkowali tę kolekcję – donatorów,
tych wszystkich, którzy troszczyli się o to,

żeby przez wieki księgozbiór rósł.
Pomyślimy także o bibliotekarkach i bibliotekarzach,
którzy swoją codzienną pracą
troszczą się o stan księgozbioru,
myśląc o przyszłych pokoleniach.
Biblioteka Gdańska to powód do naszej wielkiej dumy,
jest drugą najstarszą, po Jagiellońskiej,
działającą nieprzerwanie biblioteką w Polsce.
To tu zapisana jest, czasem skomplikowana,
historia naszego miasta.
Bądźmy z tego miejsca dumni,
korzystajmy jak najczęściej,
a dziś świętujemy razem 425 urodziny.

*

dr Anna Walczak, dyrektor PAN Biblioteki Gdańskiej

Po raz kolejny zyskaliśmy potwierdzenie unikatowości naszych zbiorów.
Tym razem nastąpiło to poprzez wpis na „Polską listę krajową programu UNESCO »Pamięć Świata«”.
Gdy mniej więcej rok temu składaliśmy wniosek, to było tylko marzenie.
Teraz marzenie się spełniło.
I oto pięć obiektów z zasobu, naszych tak zwany hevelianów, zostało na tę listę wpisanych.
To są te obiekty, które noszą znamiona rękopisów.
Wśród nich są egzemplarze z odręczną dedykacją autora dla biblioteki oraz egzemplarze, które są przez samego Jana Heweliusza kolorowane.
To prawdziwe unikaty.
To tylko część kolekcji tak zwanych hevelianów, jakie posiadamy, całość stanowi zbiór starych druków, pochodzących z XVII wieku, których autorem był Jan Heweliusz,

niektóre dzieła posiadamy w kilku egzemplarzach,
i ten starodruczny zbiór
poszerzamy jeszcze o ten wspaniały portret
i globus, który został
skonstruowany już po śmierci Heweliusza,
ale w oparciu o jego zbiory.
To naprawdę wyróżnienie dla biblioteki ogromne,
dla miasta i jego dziedzictwa.

*

Milena Mieczkowska, Fundacja Gdańska

W różnych lokalizacjach miasta
i na różne sposoby świętować będziemy
425 rocznicę powołania Biblioteki Gdańskiej.
Regularnie zaglądajcie na stronę 425latpanbg.pl,
gdzie znajdziecie nie tylko regularny program,
ale również poczytacie o historii biblioteki.
Ja szczególnie polecam ciekawostki,
gdzie dowiecie się, do czego gdańskim bibliotekarzom
na początku XX wieku służyły te balkony.
Zapraszam na stronę: 425latpanbg.pl.

*

Karina Rojek, Instytut Kultury Miejskiej

Z przyjemnością zapowiadam
nową kolekcję cyfrową Biblioteki Gdańskiej.
Teraz biblioteka udostępnia część swojej kolekcji
w Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej.
Znajdują się tam między innymi dzieła Jana Heweliusza,
kompletne wydania, roczniki przedwojennych gdańskich gazet,
zbiory fotografii i wiele, wiele innych.
Nasza nowa kolekcja to będzie zbiór wyselekcjonowanych,
atrakcyjnych wizualnie zbiorów ikonograficznych,
wybranych przez kustoszy biblioteki.
Takie the best of the best [najlepsze z najlepszych],

przygotowane dla twórców, projektantów, nauczycieli,
uczniów, studentów, historyków.
Wszystkich, którzy chcieliby je wykorzystać w swojej pracy,
w rozwijaniu swoich zainteresowań.
Będą możliwe do pobrania w wysokich rozdzielczościach,
będą wszystkie z domeny publicznej,
także będziecie mogli Państwo skorzystać z nich swobodnie,
według własnego uznania.
Planujemy premierę na 21 czerwca.
Śledźcie nasze media społecznościowe.

*

dr Zofia Tylewska-Ostrowska, PAN Biblioteka Gdańska

Jak spośród ponad miliona obiektów
zgrupowanych w PAN Bibliotece Gdańskiej wybrać dziesięć?
To niezwykle trudne zadanie.
Naradzaliśmy się burzliwie,
które obiekty według nas
są najwspanialsze, najrzadsze, najpiękniejsze.
Sprytnie rozciągnęliśmy tę listę,
uwzględniając niekiedy całe kolekcje,
tak było w przypadku wszystkich dzieł Jana Heweliusza.
A wszystko po to, by zaprezentować Państwu
nie tylko najważniejszą dla Gdańska dziesiątkę,
ale również bogactwo i różnorodność naszych zbiorów.
Najstarsze wśród prezentowanych są
krzyżackie woskowe tabliczki z sądowymi zapiskami.
Dowiemy się z nich, kto w XIV–XV wieku
złamał prawo i jaką wymierzono mu karę.
Ponad 370 lat ma złota ośmiodukatowa donatywa,
wybita na cześć króla Władysława IV.
Najmłodsze są pamiątki po majorze Henryku Sucharskim,
wśród nich – dokumenty osobiste, fotografie, korespondencja
oraz notatki dotyczące przebiegu walk na Westerplatte.
O tych i o innych obiektach czytelnik dowie się więcej
i zobaczy je w pełnej krasie,

bo będzie piękna książka...
Prawda panie profesorze?

prof. Stanisław Rosiek, prezes wydawnictwa słowo/obraz terytoria

Mam nadzieję.

Sam chciałbym wiedzieć już teraz,
jak ona będzie wyglądała.

Prace trwają i myślę, że potrwają jeszcze
z miesiąc do dwóch.

Książka nie ma jeszcze tytułu.

Zastanawialiśmy się nad tym, jak ją zatytułować.

I to, co pewne, to jej podtytuł,
wydaje mi się, że: „Skarby Biblioteki Gdańskiej”.

Poprosiliśmy do współpracy świetnych autorów.

Tu wymienię przede wszystkim Marcina Wicheń,
prozaika, który bardzo pięknie potrafi podjąć każdy temat.

Znam już jego tekst.

Napisał przewodnik reportażowy po bibliotece dzisiaj,
z perspektywą historyczną.

Ten tekst będzie otwierał całą książkę.

A potem nastąpi prezentacja dziesięciu
najwspanialszych skarbów, które biblioteka posiada.

Nad wizualną stroną pracuje graficzka Emilia Wernicka.

Zasadniczy kłopot, jaki przed nią stanął, to to,
żeby ujednoczyć wizualnie dziesięć obiektów z różnych epok.

Obserwuję jej pracę, wydaje mi się,
że nieźle one postępują naprzód
i dostaniemy rzeczywiście ciekawą bardzo publikację.

Zwłaszcza że musi sprostać
temu milionowi książek, które są w bibliotece.

Mam nadzieję, że książka będzie tak atrakcyjna,
że biblioteka zechce ją włączyć do swoich zbiorów.

*

Michał Derlatka, dyrektor Teatru Miniatura

Miejski Teatr Miniatura, poszukując przygód miejskich i partnerów miejskich, wszedł we współpracę z Biblioteką Gdańską i na okazję 425-lecia nieprzerwanego działania biblioteki przygotował wspólnie spektakl i działania edukacyjne związane z czytelnictwem.

Działania, które mają młodych widzów zachęcić, zapoznać, rozbudzić w nich pasję czytelniczą, ale także powiedzieć im o tym, że biblioteka PAN istnieje.

Przybliżyć takie postaci jak Bonifacio, który tutaj ze mną jest obecny, czyli donator Biblioteki Gdańskiej.

W tym celu oparliśmy się na tekście Joanny Mueller, który się nazywa „Piraci dobrej roboty i strofy o innych stworach”.

Tekst został zaadaptowany, w fabułę wpleciona została właśnie postać Bonifacia, który wyłowiony z Zatoki Gdańskiej razem z licznym księgozbiorem stał się fundatorem i ojcem założycielem biblioteki.

Poza tym historia jest historią mamy i synka Kacpra, którzy to w toku domowej zabawy zaczynają odkrywać różne zalety czytelnictwa i książek, rozumianych nie tylko jako nośnik informacji czy historii, ale także i materii.

Dlatego mamy właśnie

spektakl z papieru i warsztaty,
które o możliwościach użycia papieru
czy budowania teatralnych światów
przy pomocy tego popularnego surowca traktują.
Już od września spektakl będzie wędrował
po gdańskich przedszkolach
i szkołach podstawowych.
Serdecznie zapraszamy.

*

Milena Mieczkowska, Fundacja Gdańska

Stoję przed budynkiem Biblioteki Gdańskiej
przy ulicy Wałowej 15.

Tutaj znajdują się prawdziwe skarby.

Co to takiego? Skąd są? I do kogo należą? –
opowiemy na wielkim ekranie,
którym stanie się fasada Biblioteki Gdańskiej.
Zapraszamy!

*

dr Maria Michalska PAN, Biblioteka Gdańska

Już od lipca wszystkich miłośników Gdańska
i jego historii serdecznie zapraszamy
do udziału w grze miejskiej,
prowadzącej szlakiem dawnych właścicieli książek,
przechowywanych obecnie
w Polskiej Akademii Nauk Bibliotece Gdańskiej.
Mierząca sześć i pół kilometra trasa
rozpoczyna się przy ulicy Toruńskiej,
w miejscu, gdzie znajdowała się
pierwsza siedziba Biblioteki Gdańskiej.
A kończy się przy ulicy Wałowej,
obok ławeczki Mariana Pelczara,
pierwszego powojennego
dyrektora Biblioteki Gdańskiej.

Aby wziąć udział w zabawie,
należy posiadać smartfon,
a sama aplikacja jest darmowa.
Serdecznie zapraszamy.
Zapraszamy na niezwykle, oryginalne wydarzenie –
Animaton.
Będzie to 24-godzinny maraton tworzenia animacji.
Zapraszamy profesjonalnych i amatorskich twórców,
grafików, projektantów do poruszenia
i ożywienia zbiorów bibliotecznych.
Będą one naszą inspiracją.
Całe wydarzenie będzie przeplatane
mini warsztatami i wykładami
pokazującymi różne typy animacji
i potencjał zbiorów cyfrowych kultury.
Wydarzenie jest bezpłatne,
odbędzie się w formule hybrydowej.
Wszelkie informacje organizacyjne
znajdziecie Państwo
na stronach internetowych organizatorów
i na stronie dedykowanej jubileuszowi.
Organizatorami wydarzenia są
Instytut Kultury Miejskiej, Biblioteka Gdańska
oraz stowarzyszenie Cumy.

*

Beata Gryzio, PAN Biblioteka Gdańska

W roku jubileuszowym zapraszamy
na cztery wystawy,
które obejrzeć będzie można
zarówno w gmachu PAN Biblioteki Gdańskiej
przy ul. Wałowej 15, jak i w formie
ekspozycji plenerowych
na skwerze imienia Macieja Kosycarza.

Pięćdziesiąt zabytkowych druków i rękopisów od XIV do XVIII wieku, pokazujących jak poprzez stulecia gdańszczanie gromadzili księgozbiór gdańskiej biblioteki, pokażemy na wystawie „Pomnik ponad wiekami. Bibliotheca Senatus Gedanensis 1596–2021”.
Rozpoczynamy od hojnego daru Jana Bernarda Bonifacio, a kończymy na cennym egzemplarzu Biblii, zakupionym w 2013 roku od ostatniego przedstawiciela gdańskiej rodziny Gralathów.
Na tę wystawę zapraszam od 11 czerwca.

Dzięki wystawie „Biblioteka Gdańska i jej dzieje” dowiedzieć się będzie można, m.in. jaki wpływ na powstanie i funkcjonowanie naszej instytucji miały takie fakty, jak inkwizycja czy też wybuch prochowni nieopodal kościoła św. Jakuba. Można też będzie dowiedzieć się, czy dziś można tu odnaleźć symbole wolnomularskie oraz czy w XVII stuleciu wypożyczano z biblioteki książki.
Tę wystawę otworzymy w listopadzie. Podobnie będzie z wystawą poświęconą dziejom powojennym Biblioteki Gdańskiej, przedstawionym z perspektywy biografii jej pracowników. I wreszcie ostatnia, czwarta wystawa, w 291 rocznicę urodzin Jana Uphagena, znakomitego gdańszczanina, który jak wielu jemu współczesnych podzielał zainteresowania polityką,

biznesem, historią i książką.
Jego wspaniały, bogaty księgozbiór
włączony został do zasobów
naszej biblioteki i tu
przechowywany jest do dziś.

*

Milena Mieczkowska, Fundacja Gdańska

Książkoluby to ci, którzy lubią książki.
I zrobimy wiele, żeby uczennice
i uczniowie z gdańskich szkół,
nawet ci, którzy wolą gry elektroniczne,
docenili przyjemność płynącą z czytania.
Dzieciaki, rodzice, nauczyciele –
zachęcamy do bezpłatnego pobierania
konspektów zajęć.
Można je realizować stacjonarnie,
online lub w przestrzeni biblioteki.
Książki da się lubić!
Zapraszamy na stronę: 425latpanbg.pl.

*

dr Maria Michalska, PAN Biblioteka Gdańska

Biblioteki osobliwości –
to tytuł konferencji naukowej,
która odbędzie się 24 września.
Rozprawiać będziemy
o nieksiążkowych zbiorach bibliotecznych,
takich jak przechowywane
w PAN Bibliotece Gdańskiej –
galeria obrazów gdańskich uczonych
czy też XVIII-wieczny globus nieba.
Zaprosiliśmy do obrad naukowców
z całego świata, a pierwsze zgłoszenia
przyszły z Cambridge, Miami, Rzymu i Krakowa.

Udział w konferencji jest darmowy.
Serdecznie zapraszamy.

*

dr Anna Walczak, dyrektor PAN Biblioteki Gdańskiej

Chcieliśmy, aby po obchodach jubileuszowych
pozostał trwały ślad.

W wyborze takiej wartości
pomogła nam niewątpliwie
decyzja pani prezydent Gdańska,
przyznająca właśnie nam,
Bibliotece Gdańskiej,

ale w imieniu mieszkańców Gdańska,
Nagrodę Księżniczki Asturii.

To bardzo prestiżowa nagroda,
jesteśmy naprawdę wdzięczni, dumni.

Bardzo, bardzo za to dziękujemy.

Uznaliśmy, że to początek finansów,
bo następne będą potrzebne
i następne znajdziemy.

Od razu wiedzieliśmy,
na co te pieniądze przeznaczymy.

Przeznaczymy je dla Państwa,
dla użytkowników biblioteki,
i dla wszystkich tutaj dookoła przechodzących,
by zmienić przestrzeń parteru w budynku
przy ul. Wałowa 15, dotychczas нефunkcjonalną,
zupełnie nijaką, naprawdę zupełnie nijaką,
w przestrzeń nowoczesną,
o wysokich walorach estetycznych.

W taką przestrzeń, gdzie będziemy
opowiadać historię Gdańska
w oparciu o nasze zbiory,
ale w takim przekazie już,
z którego chce skorzystać
i nastolatek, i starszy profesor.

Wierzę, że to będzie inspirująca,
ciekawa, funkcjonalna przestrzeń.
I wierzę, że zakończenie obchodów jubileuszowych,
które jest zaplanowane na czerwiec 2022 roku,
odbędzie się właśnie w tej przemienionej przestrzeni.
Jeszcze raz serdecznie dziękuję
za wsparcie finansowe,
za tę decyzję pani prezydent o przekazaniu
Nagrody Księżniczki Asturii właśnie nam.
Dziękuję panu prezesowi
Portu Lotniczego Gdańsk im. Lecha Wałęsy
za zupełnie niespodziewane
wsparcie pieniężne tegoż celu, serdecznie dziękuję.
Wierzę, że zamkniemy rok jubileuszowy
w czerwcu 2022 roku właśnie w tej nowej
inspirującej przestrzeni.
A tymczasem pięknie zapraszam na obchody przez cały rok, będzie się dużo działo.

*

Tomasz Kloskowski, prezes zarządu Portu Lotniczego Gdańsk im. Lecha Wałęsy
Port Lotniczy Gdańsk jest mecenasem
gdańskiej i pomorskiej kultury.
Od lat wspieramy fajne przedsięwzięcia kulturalne.
Mamy taką perełkę, jaką jest nasza Biblioteka Gdańska.
425 lat na tej ziemi, w związku z tym
nie ma takiej opcji, żeby Port Lotniczy Gdańsk
nie pomagał takiej instytucji.